

Un scurt istoric al relațiilor diplomatice ale Regatului României cu Regatul Norvegiei

*Marian-Alin Dudoi**

Abstract

Until 1917, the two countries had no diplomatic representation because of the distance between them.

Due to the World War I, belligerent Romania decided to establish diplomatic relations with neutral Norway and opened a legation in the Norwegian capital in 1917. Due to financial reasons, the legation ceased to exist in 1922, but Romanian interests were formally represented by the Stockholm legation.

The famous Romanian Minister for Foreign Affairs, Nicolae Titulescu, reopened the Oslo legation in 1934, which continued its activity until German occupation in 1940.

Norway had a formal minister in Romania beginning 1930, but a functional legation opened in 1935 and closed in 1941.

In 1946 Romania reopened the Oslo legation while the Norwegian Minister in Warsaw represented formally his country in Romania beginning 1947.

Keywords: Grigore Bâlciorescu, Johannes Irgens, Dimitrie Jurașcu, Paul Koht, Constantin Văllimărescu.

Cele două țări au devenit independente relativ târziu în comparație cu alte state europene, iar distanța dintre ele a reprezentat un impediment în stabilirea relațiilor diplomatice. Abia Primul Război Mondial a constituit contextul debutului relațiilor diplomatice, prin înființarea legației României în capitala Norvegiei.

Înfrânți în război de suedezi, danezii au cedat Norvegia Suediei în 1814, cea care va înfrânge în același an războiul de independență al norvegienilor, care reprezintă ultima implicare a Suediei într-un război¹. Consulatul general al României la Kristiania a luat ființă prin decretul domnitorului Carol din 12 februarie 1881². Refuzul Suediei de a accepta consulate norvegiene va determina în 1905 proclamarea independenței complete a Norvegiei de către Storting, parlamentul norvegian, și confirmarea acesteia prin plebiscit. Riksdag-ul suedez a acceptat noua stare de fapt doar după ce norvegienii au acordat facilități comerciale Suediei în portul Narvik, pășunatul liber pentru laponii suedezi și asigurări privind respectarea granite dintre cele două țări. Norvegienii l-au ales ca rege pe al doilea fiu al regelui Danemarcei, prințul Carol, renumit Haakon de norvegieni, a cărui soție, Maud, era fiica regelui britanic Edward al VII-lea (1901-1910)³. Norvegia a notificat România cu privire la dizolvarea uniunii personale cu Suedia și și-a anunțat dorința de a

* Doctor în Istorie, Profesor, Liceul Tehnologic Segarcea, e-mail: marianalindudoi@yahoo.com.

¹ Hurdubețiu 1985, p. 208-209.

² Oprescu 1971, p. 94.

³ Hurdubețiu 1985, p. 251-252.

deschide un consulat în țara noastră. La început, relațiile diplomatice s-au desfășurat prin intermediul celor doua legații de la Berlin. Cele doua tari au încheiat o convenție maritimă și comercială în 1910, denunțată de țara noastră la 5 aprilie 1921⁴.

În timpul Primului Război Mondial, statele beligerante au considerat statele neutre drept țări unde se puteau duce negocieri la nevoie, unde se puteau tranzita mărfuri pe rute mai anevoioase de transport, dar permise totuși în contextul stării de război, puteau fi tranzitate de civili sau se putea contracara propaganda statelor inamice⁵. Prin urmare, după înființarea legației de la Stockholm în 1916, statul român a decis la 1 mai 1917 să aibă relații diplomatice cu Norvegia, prin acreditarea în această țară a lui Grigore Bâlciurescu, însărcinatul cu afaceri de la Stockholm, în acel moment⁶. Solicitarea de acordare a agrementului au avut loc la Londra prin intermediul ministrului român de aici și a omologului său norvegian⁷. Prin urmare la Kristiania (denumirea până în 1925 a capitalei Oslo), Grigore Bâlciurescu a prezentat scrisoarea de acreditare în data de 8/21 iunie 1917. Ca urmare a dorinței de a se realiza economii la buget, s-a dispus închiderea câtorva misiuni diplomatice, printre care și legația de la Kristiania în data de 1 aprilie 1922, dar ministrul român la Stockholm, Mihail Pâclianu, a continuat să fie acreditat și în Norvegia, din 1922 până în 1927, astfel că acesta deplângea în 1924 faptul că gestionează relațiile diplomatice în cele patru state nordice având alături un secretar și un traducător⁸. După acesta, Alexandru Gurănescu, apoi Nicolae Dianu, ginerele lui Mihai Pâclianu, au exercitat funcția de însărcinat cu afaceri în țările scandinave din primăvara anului 1928 și până în vara anului 1930.

În primul mandat ca ministru al Afacerilor Străine (1927-1928), Nicolae Titulescu propusese, fără succes, la 1 februarie 1928 redeschiderea câtorva legații, printre care și cea din Oslo⁹. Formal, de la 1 februarie 1928 și până la 1 august 1929, Dimitrie Pennescu, ministru pe lângă Sfântul Scaun, a devenit ministru în Suedia, Danemarca și Norvegia¹⁰. Prin urmare, legația de la Stockholm a continuat să reprezinte interesele țării noastre ca însărcinat cu afaceri în cele trei țări nordice¹¹. La 1 martie 1930 Regența l-a numit ministru în aceste trei țări scandinave pe sexagenarul Carol Mitilieu, care a prezentat scrisoarea de acreditare regelui norvegian abia la 20 august, însă a ocupat funcția câteva luni, până la 31 decembrie, ajungând la pensionare pentru limită de vârstă¹². Activitatea diplomatică din țările nordice a rămas sub coordonarea însărcinatului cu afaceri, Constantin Flondor¹³. La 1 iunie 1932 regele Carol al II-lea l-a numit ca ministru

⁴ Seim *et al.* 2007, p. 49-50.

⁵ Vițalariu 2014, p. 150.

⁶ Seim *et al.* 2007, p. 42.

⁷ *Ibidem*, p. 39-40.

⁸ Oprescu 1971, p. 102 -103.

⁹ Vițalariu 2014, p. 151-156.

¹⁰ Seim *et al.* 2007, p. 62.

¹¹ Dobrinescu 2002, p. 458-459.

¹² Seim *et al.* 2007, p. 63, 78-79.

¹³ *Ibidem*, p. 88.

plenipotențiar în cele patru țări nordice pe Matila Costiescu-Ghika¹⁴. Anul următor, acesta a solicitat rechemarea, astfel că, pentru scurt timp, tânărul Consilier III, Grigore Cugler, a devenit însărcinat cu afaceri¹⁵.

Johannes Irgens, fost ministru de externe între anii 1910 și 1913, în acel moment ministru al Norvegiei la Roma și Berna, a reprezentat țara sa la festivitățile încoronării regilor României de la Alba-Iulia și București din 1922, petrecând mai multe zile în țara noastră (13-21 octombrie, fiind parte a suitei internaționale de nivel înalt, care i-a fost alături regelui Ferdinand și reginei Maria, la Sinaia, Alba-Iulia și București), Irgens a prezentat scrisoarea oficială de trimis al regelui Norvegiei la ceremonii regelui Ferdinand în audiență solemnă la București, abia la 17 octombrie – la două zile după încoronare –, în prezența ministrului Afacerilor Străine, Ion Gheorghe Duca¹⁶.

La 27 mai 1930, Johannes Irgens a prezentat scrisoarea de acreditare în România, fiind acreditat în Italia și Grecia, moment care marchează trimiterea primului șef de misiune diplomatică a Norvegiei la București¹⁷. Aflat la București în momentul sosirii noului rege Carol al II-lea din exil, va avea o lungă audiență în data 6 iunie 1930 la principesa Elena, care s-a arătat interesată de rudele sale regale de la Oslo, deoarece regele Norvegiei era văr primar cu fostul rege Constantin I al Greciei, tatăl ei¹⁸. Deși cu reședința la Roma, el a rămas mai mult timp la București pentru a negocia un nou tratat comercial și de navigație¹⁹. Ca și în alte țări, Marea Criză Economică se manifestase prin supraproducție, astfel că Norvegia a căutat să găsească noi piețe de desfacere²⁰. În 1931 a intrat în vigoare acest tratat²¹. Din motive de proximitate, el va fi înlocuit în 1931 cu Sigurd Bentzon, ministru cu reședința la Ankara²².

Cu ocazia prezentării scrisorii de acreditare în data de 28 octombrie 1933 de ministrul plenipotențiar Barbu Constantinescu, regele Haakon al VII-lea considera recentul succes în alegeri al laburiștilor norvegieni drept teama țării sale de dictaturile de dreapta²³. Nicolae Titulescu, aflat la un nou mandat ca ministru al Afacerilor Străine, a continuat procesul de redeschidere a legățiilor pentru a îmbunătăți prestigiul internațional al țării noastre și contracarea curentului revizionist, inclusiv în țările nordice, despre care susținea că sunt un reper pe plan internațional²⁴. Prin urmare, se reînființează legația din Oslo prin numirea ca

Vițalariu 2014, p. 157-158.

¹⁴ Seim *et al.* 2007, p. 90.

¹⁵ Vițalariu 2014, p. 158.

¹⁶ Seim *et al.* 2007, p. 57.

¹⁷ *Ibidem*, p. 69-71.

Reprezentanțele diplomatice ale României, vol. II, 1971, p. 339.

¹⁸ Seim *et al.* 2007, p. 73-74.

¹⁹ *Ibidem*, p. 69.

²⁰ Miloiu 2005, p. 160.

²¹ Seim *et al.* 2007, p. 88.

²² *Ibidem*, p. 82-83.

²³ Miloiu 2009, p. 398.

²⁴ Popescu 2010, p. 320.

ministru plenipotențiar, doar pentru Norvegia, la 15 aprilie 1934, a lui Dimitrie Iurașcu (ortografiat uneori și Jurașcu, n.n.), grație unui nou mandat al lui Nicolae Titulescu²⁵. Iurașcu a reușit să obțină, anul următor, de la norvegieni deschiderea legației norvegiene prin numirea unui însărcinat cu afaceri în persoana lui Terje Kundtson (înlocuit în 1938 cu tânărul Paul Koht – fiul ministrului de externe Halvdan Koht, care începea cariera diplomatică la București, urmat în 1939 de Ferdinand Carl Sandberg, noul însărcinat cu afaceri)²⁶. Jurașcu se afla pentru prima dată în fruntea unei misiuni diplomatice și a condus-o până până la 1 martie 1939, când a fost chemat în centrala ministerului pentru a ocupa funcția de director al Direcției Politice și Consulare; iar în locul său a fost numit însărcinatul cu afaceri Emil Zafiropol²⁷. Emil Zafiropol a notat descumpănit faptul că majoritatea legațiilor nu au mai putut trimite corespondența începând cu data de 9 aprilie 1940, ziua ocupării de germani a capitalei Oslo²⁸. Misiunile diplomatice s-au retras înspre nord, însoțind regele, guvernul și armata norvegiană; având în vedere că guvernul norvegian nu i-a invitat pe reprezentanții misiunilor română, sârbă și suedeză să plece cu vasele britanice, aceștia, rămași cu unitățile militare norvegiene, au decis să se prezinte, deși se purtau lupte, unei mari unități militare germane, care le-a oferit benzină și le-a permis să se întoarcă la Oslo, unde au ajuns în data de 6 mai 1940²⁹. Legația României și-a încetat activitatea la 11 iulie 1940³⁰.

În data de 11 februarie 1941 – în contextul solicitării secrete a guvernului britanic către Guvernul Norvegian în Exil la Londra, de care ultimii fuseseră preveniți încă din data de 18 octombrie 1940, s-a dispus retragerea însărcinatului cu afaceri al Legației Norvegiei în România la Belgrad, unde, de asemenea, era acreditat (Regatul Iugoslaviei încă nu fusese ocupat de nemți, n.n.), fără a se dispune întreruperea relațiilor cu țara noastră³¹. Evenimentul s-a produs la câteva luni după ocuparea Norvegiei de către germani, în contextul lipsei relevanței relațiilor bilaterale. Legația Norvegiei și-a încetat activitatea la 20 februarie 1941, cu mențiunea că guvernul Antonescu a considerat plecarea personalului norvegian drept întrerupere a relațiilor diplomatice³².

După o scurtă tatonare favorabilă, la data de 31 mai 1946, România a decis reluarea relațiilor diplomatice, la nivel de legăție³³. Constantin Văllimărescu, fiu al

²⁵ Seim *et al.* 2007, p. 98.

²⁶ *Ibidem*, p. 105.

²⁷ Vițalaru 2014, p. 158.

²⁸ Loghin 1984, p. 30.

²⁹ Seim *et al.* 2007, p. 186-187.

³⁰ *Istoria politicii externe românești în date* (se va cita: IPERD) 2003, p. 325.

³¹ Arhivele Naționale Istorice Centrale ale României (se va cita: ANIC), Colecția, Microfișe Anglia 1940-1945, Plicul nr. 246 (Microfiches of Great Britain, Public Record Office, Foreign Office, 371/29992), c. 112-113.

Idem, Plicul nr. 272 (Microfiches of Great Britain, Public Record Office, Foreign Office, 371/30008), c. 7.

³² *Ibidem*, c. 8.

Vițalaru 2014, p. 153.

IPERD 2003, p. 332.

³³ *Ibidem*, p. 349.

unui fost președinte al Curții de Apel din Craiova și văr al savantului matematician Simion Stoilov, față de care locuia vis-à-vis în Craiova, a prezentat scrisoarea de acreditare ca ministru în data de 1 August 1946; în staff-ul aflându-se doar un membru, consilierul Grigore Cugler³⁴. Norvegia nu a trimis personal diplomatic la București³⁵. Preluarea Ministerului Afacerilor Străine de Ana Pauker în noiembrie 1947 a determinat încetarea mandatului de ministru a lui Văllimărescu la 1 decembrie 1947³⁶. Acesta, cât și Grigore Cugler, au decis să nu se mai întoarcă în țară, ultimul stabilindu-se în Peru³⁷.

În data de 29 mai 1947 ministrul Alfred Danielsen, cu reședința la Varșovia, a prezentat scrisoarea de acreditare regelui Mihai și ministrului Afacerilor Străine, Gheorghe Tătărescu³⁸.

Regatul României a avut reprezentanți diplomatici permanenți în Norvegia între anii 1917-1922, 1934-1940 și 1946-1947, iar Regatul Norvegiei a fost reprezentat permanent la București doar între anii 1935-1941.

Datorită statutului de țări recent independente, relațiile dintre cele două state au fost sporadice, având drept impuls la început dorința României de a cunoaște posibilitățile de a susține interesele românești în Primul Război Mondial, iar ulterior românii au sperat ca politica pacifistă a țărilor nordice să sprijine menținerea *status quo*-ului, opunându-se tendințelor revizioniste ale noilor regimuri totalitare de dreapta la sfârșitul perioadei interbelice.

Bodunescu 1988, p. 64.

³⁴ ANIC, Microfilme S.U.A., Rola 637, c. 523-524.

Seim *et al.* 2007, p. 204.

³⁵ Bujduveanu 2013, p. 151.

³⁶ Vezi, pe larg, despre epurările din Ministerul Afacerilor Străine la Căpușan 2009, p. 179-192.

³⁷ Rădulescu 2011, p. 250.

³⁸ Seim *et al.* 2007, p. 218-220.

BIBLIOGRAFIE

1.A. Arhive

Arhivele Diplomatice ale Ministerului Afacerilor Externe din România, fond Norvegia.

Microfiches of Great Britain, Public Record Office, Foreign Office (studiate la Arhivele Naționale Istorice Centrale din România, Colecția Microfișe Anglia 1940-1945).

Arhivele Naționale Istorice Centrale din România, Microfilme S.U.A.

1.B. Documente publicate

Seim J., Matei A. V., Liciu D., Obiziu S., *Romanian-Norwegian Diplomatic Relations. Documents, 1905-1947*, Romanian Cultural Institute, Bucharest, 2007.

2. Lucrări speciale

Bodunescu I., *Diplomația românească postbelică în slujba independenței*, Editura Junimea, Iași, 1988.

Bujduveanu T., *Relationships between Romania and Norway. The Presence of Romanians in Norway. The presence of Norwegians in Romania*, Ex Ponto, Constanța, 2013.

Căpușan A. A., *Diplomați români de elită*, vol. II, *Epoca Modernă. Epoca Contemporană. 1919-1947*, Editura Ars Docendi, București, 2009.

Dobrinescu V. F., Nicolae F. Dianu - *Activitatea diplomatică*, în Buzatu G., Dobrinescu V.F., Dumitrescu H., ***Diplomație și diplomați români***, vol. II, Editura Pallas, Focșani, 2002, p. 458-465.

Hurdubețiu I., *Istoria Suediei*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1985.

Miloiu S., *O istorie a Europei Baltice și Nordice*, Vol. I, *De la epoca Naționalismului la Războiul Rece*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2005.

Idem, *Fețele schimbătoare ale stângii norvegiene de la jumătatea anilor 1930: percepții și reacții românești*, în Damean S.L., Cîrstea M., ***Politică, diplomație și război. Profesorul Gheorghe Buzatu la 70 de ani***, Editura Universitaria, Craiova, 2009, p. 396-404.

Oprescu P., Stockholm și Christiania (Oslo), în volumul ***Reprezentanțele diplomatice ale României***, vol. II, 1911-1939, Editura Politică, București, 1971, p. 87-108.

Popescu O., *România și Danemarca în prima jumătate a secolului al XX-lea*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2010.

Rădulescu M. S., *În căutarea unor istorii uitate. Familii românești și peripluri apusene*, Editura Vremea, București, 2011.

Vișțalariu A., *Romanian Diplomats in the Scandinavian Countries (1918-1947)*, *Revista Română de Studii Baltice și Nordice*, vol. 6, nr. 2 (2014), p. 147-167.

3. Instrumente de lucru

Istoria politicii externe românești în date, Editura Enciclopedică, București, 2003.

Loghin L., *Al Doilea Război Mondial: acțiuni, militare și diplomatice. Cronologie*, Editura Politică, București, 1984.